

Други балкански рат

Цетиње, 17. јула

Најзад су преговори о миру једва једном почели. Кад ове редове пишемо у Букурешту већ засједвају делегати зараћених балканских држава и воде преговоре ради склапања мира.

Као што је Бугарска својим мучким препадом изазвала овај рат, исто тако је својим поступцима проузроковала да се на мир тако дуго изгледа. До ње је била зависило да се мир склопи одмах чим је пала одлука на бојиштима у Македонији. То би јој само могло да користи и не би себе довела до овога до чега је сада дошла. Копрацање њено да изигра побједнице и да ситуацију створену оружјем измијени или коригује у своју корист дипломатском акцијом није јој ништа помогло, јер није успјела да између себе и побједника увуче Русију или Европу. Њено настојавање за медијацијом и интервенцијом изјаловило се.

Тако је на крају крајева Бугарска била принуђена да учини оно што је тврдоглаво али безуспјешно избјегавала: да се непосредно обрати побједиоцима и да директно с њима преговара. Али она ни тад није искрено приступила преговорима, него је покушала и тада да разним триковима изигра побједиоце.

Остављена сама себи и принуђена да се обрачуна са побједиоцима, Бугарска је почела закулисним путем, интригама и развлачењем да извуче користи за себе. Румунију је хтјела да придобије задовољавајући је територијално, а у Србију је послала делегате без икаквог пуномоћства и не обавјештавајући је претходно о томе. Њене задње намјере прозрени су и она је натјерана да поступи онако како треба и тако су се најзад делегати за преговоре о миру састали у Букурешту.

Као што сви знаци говоре, а то исто показују и тежње побједилаца, преговори о миру неће се развличити и дуго трајати. Питање мира биће брзо ријешено.

Да не би и овом приликом Бугарска покушавала да преговоре одуговлачи и да побједиоце изигра, непријатељства нијесу обустављена и војске ће бити на својим позицијама све до год се прелиминари не потпишу. То је најбоља гаранција да Бугарска пође одређеним правцем и да пожури с преговорима, јер ће иначе наступити по њу опасност, да њена војска, потучена, десеткована и ослабљена, капитулира.

Према таквом стању ствари може се сматрати да је крвави рат престао и да нас много не дијели од мира.

Савезници, који су из овог рата изашли као потпуни побједници, откупили су мир скупим жртвама и заслужили су га достојно, те је сасвијем природно што с правом очекују да им он крај плодова донесе што прије и спокојство и услове редовном раду на процват и унапређивање њихових земаља. Послије десет мјесеци борбе, хиљада и хиљада жртава на бојном пољу, силних напора и прегалаштва они ведром и поносита чела иду својој будућности у сусрет и немају разлога за страховање, јер је будућност њихова. Десетомјесечно исполинско напрезање донијело им је плодови и вријеме је да те крваво заслужене плодове у миру и уживају.

По листовима

Бугарска за мир

„Самоуправа“, поводом преговора о миру и доласка бугарских делегата у Ниш, у уводном чланку „Прве тегабе“, вели:

„Бугарска је, као што смо јавили, јуче послала своје делегате у Србију, ради преговарања о погодбама за мир са Србијом, Црном Гором и Грчком. Ти делегати задржали су се у Нишу. Како су они дошли неочекивано, без претходног извјешћа од стране бугарске владе, потребно је да протече извесно вријеме, док се застану министри предсједника савезних држава.

Према ономе што се до сада сазнало од бугарских делегата, као и према једној вијести из Софије, да је Бугарска послала друге делегате у Румунију у циљу вођења преговора о миру с њоме, излази да Бугарска налази разлога да одјелито преговара са Србијом, Грчком и Црном Гором, а одјелито са Румунијом, очито рачунајући да ће тиме постићи преговорима повољније резултате за себе. Како с друге стране савезници налазе, да се Румунија, истичући принцип равнотеже на Балкану као главни објектив своје акције, о чему је дала и мјеродавне изјаве, солидарисала с њима у питању које чини суштину сукоба између Бугарске и садашњих јој противника, — они, сагасно са Румунијом, желе да се целокупни садашњи спор са Бугарском расприви од један пут и у заједници са Румунијом, како би из преговора могла да никне основа трајноме миру.

То разлижење у тежњама и погледима између Бугарске с једне, и Србије, Грчке и Црне Горе, заједно са Румунијом, с друге стране, изазива потребу, да се најприје расправи питање о гледишту, на коме су се, у самом почетку, показале диференције између Бугарске и њених садашњих противника. Бугарска, са својега гледишта, свакојачко, има право жељети оно, што сматра да иде у прилог њеним интересима, као год што и савезници, заједно са Румунијом, имају права жељети да претегне њихово гледиште. Несумњиво је, да заједнички преговори Бугарске са свима противницима у једанпут, ујемчавају поузданије и брже исправљање спора, што је у интересу свих зараћених страна, али нарочито у интересу Бугарске. Међутим, није сасвим поуздано, да би Бугарска у олијељеним преговорима, баш морала постићи за себе боље резултате. Према томе, гледиште савезника и Румуније претеже над гледиштем Бугарске у погледу онога што је за обије стране главно: брзо и поуздано закључење мира, док гледиште Бугарске у олијељеним преговорима, отвара мах могућности, да се са једним дијелом противника постигне споразум, а други дио да остане и даље у рату, те да се тиме омете оно, што је главно, стварање мира на Балкану.

Надамо се, да ће се у Бугарској — ако се у њој искрено жели закључење

мира — морати да призна, да је гледиште савезника и Румуније, поузданије како са гледишта самог поступка, тако и са гледишта општег интереса, који је у томе, да се што прије дође до мира на Балкану.

Бугарски блеф

„Пти Журнал“ у телеграму Рене Лбоа вели:

„Спољашња и унутрашња ситуација критична је за Бугарску, која је достигла свој врхунац славе на Луле Бургасу, на коме је такође отпочело и њено посртање, не само војничко, него и дипломатско и политичко. Бугарски блеф, данас обојен крвљу, изгледа да је стекао себи само презрење Европе. Бугарска је блефовала да би добила Битољу, па затим Солун, па да би добила Једрене, и још послје, да би добила Тракију. Блефовала је уз то ради коначног разграничавања; она је отпочела непријатељства, као што ми сви знамо, противу својих дојучерашњих савезника. И сада побјеђена и својом кривицом напуштена од свих, изгнана је из рода цивилизованих народа због покоља, сакаћења, силовања и покора које је починила. Турци нијесу починили толико ужаса. Треба само загледати у званичне извјештаје страних консула и новинара, па створити себи слику о томе. Бугарска је заостала за дуги низ година на путу прогреса, јер је изгубила повјерење Европе.

Опет блеф и на њеним етнографским картама Македоније. Сви кореспонденти страних листова у Биограду или Србији могу то да увиде, јер међу хиљаду и пет стотина бугарских заробљеника у биоградској тврђави, који су сви редом из Ћустендилског округа, многи не знају бугарски, него само српски; многи говоре боље српски него бугарски; и најпослије једна сићушна мањина говори језиком који је смјеша бугарског и српског. Ћустендил је срез који се граничи Македонијом. И онда, како Бугарска може претендовати да је југ овог округа, који су данас освојили савезници, насељен Бугарима? Ја не знам; сваки страни кореспондент може о овоме питати бугарске заробљенике, који су овдје затворени.“

Пред револуцијом у Бугарској

„М. Пост“ јавља из Беча: У овдашњим бугарским круговима рачуна се с тим, да би страшни положај Бугарске могао имати за послједицу абдикацију краља Фердинанда. У тим круговима истиче се као значајно то, што је послједњем крунском савјету у Софији, противно досадашњем обичају, присуствовао и престолонашљедник Борис. С тога се у овим круговима држи, да ће се судбина Бугарске предати у руке 19-годишњем принцу. Пошто о узбуђењу у Бугарској овдје нема никаквих ближних података, влада овдје мишљење, да је у Софији стање као пред револуцијом.

Европа и догађаји на Балкану

Угледни белгиски лист „Independance Belge“, који често служи као орган француског министарства спољних послова и за то има извршне информације о питањима спољне политике, доноси чланак о приликама на Балкану.

По мњењу тога листа, стицај политичких услова даног момента мора принудити Бугарску на безусловне преговоре са побједиоцима, јер та држава, лишена могућности, да рачуна на своју војску, настрадау у Македонији, не може такођер рачунати ни на помоћ држава тројног савеза. Бугарској је овако суђено, да тешким искуством дозна, што значи пријатељевање са тројним савезом, који је одавна радио на сукобу Атине и Биограда са Софијом. Затим овај лист подсјећа, да је за цијело вријеме рата с Турском говорио, да ће Балкан доћи у највеће искушење онда, кад се буде морала дијелити турска опсежна баштина. Већ из тог разлога није смјела бугарска влада да замеће свађу са Биоградом и Атином. На жалост фантастична мисао о хегемонији превладала је, а резултат тога је расргање Бугарске. Бугарска је од Грчке и Србије добила заслужену казну за своје понашање према Словенству.

Нада је — завршава лист — да ће се побједиоци Бугарске, започевши рат ради одржања равнотеже на Балкану, показати разумни и склони свом бившем

савезнику, који уз тако скупу цијену испуњује своју болну заблуду.

Скида се образина

Бугарској се све више скида образина. Она ће из овога рата изаћи не само сломљена него и унакажена. Њеном блефирењу дошао је и крај и културни свијет већ је почео да је гледа у правој боји и да открива све оно што је лажно у њој. И страни свијет начисто је с бугарским мистификацијама и већ отвара очи, приказујући Бугарску у свој њеној одвратној наготи.

Швајцарски лист „Наје Гларнер Цајтунг“ чини упоређење између Бугарске и Србије и износи закључке на штету Бугарске, па вели да је срамота да су симпатије Швајцарске на страни хвалисаваца, гдје у војсци влада корбач за псе и гдје су дезертирања на дневном реду. И онда завршава: „Сви савезници вјерно су се помагали у турском рату, само Бугарска за све вријеме рата с Турском није учинила ништа, баш ништа! Чак није ни дипломатски помагала Србију у драчком и арбанском питању! Бугарска је ишао само за сопственим интересима и то на безобзиран начин, како то одговара њеном народном карактеру; за њене савезнике није јој ништа остало, па ни дужна благодарност... Финансиска спрема, војничка дјела Србије исто тако су вриједна похвале као и велико пожртвовање цијелог српског народа, и прије свега српски је народ у свакој прилици показао природно поштење, којим треба да се поноси — да, најкултивисанија држава Европе могла би се тиме поносити...“

Као што се види, и страни свијет на путу је да прогледа, засићен мистификацијама бугарским.

Батемберг и Кобург

„Српска Ријеч“ доноси:
„Покољи, звјерства, срамоте и сва зла, која чине данас Бугари према незаштићеном становништву нађерали су нас да изнесемо једно поређење са данашњом Бугарском, када влада „просвијећени“ Фердинанд Кобург и доба када је владао Батемберг, у времену српско-бугарског рата. Када су се 1885. године 11. октобра српске трупе задржале на Нешковом вису, и браниле одступнице осталим трупама, тада је један батаљон VII. и XIV пука водио цио дан борбу на Нешковом вису. Око 11 часова прије подне, када су Бугари свом снагом навалили на српске трупе, и хтјели да отму заставу XIV. пука, тада је неустрашиви мајор — Миљалко Катанић, отео заставу од првих редова бугарских трупа, додао једном поднареднику заставу и снасао је. Али је за то на неколико минута послјије сав изабоден бугарским бајонетима пао онесвијећен. За то су га вријеме Бугари формално опљачкали и том приликом однијели му сав новац, златан сат, доглед и друге ствари. Послије пола часа, када се мајор Катанић освијестио, пред њим је стајао на коњу главом кнез бугарски Батемберг и поздравито га као јунака. Том приликом мајор Катанић пожалио се кнезу Батембергу, како су га б бугарских војника са једним официром као заробљеника изболи бајонетима и покрали га. Кнез Батемберг, вјерујући да му један частан српски официр говори истину, наредио је одмах, да се пред цијелим фронтом бугарских трупа на Нешковом вису стријељају свих б војника и официр, за извршено мародерство над мајором Катанићем, и из свога џепа извадио златан сат, и за упомену поклонио мајору Катанићу, а за тим га са нарочитим лекаром послао у софиску болницу на лиечење, гдје га је доцније сам обилазио. Ето како је у своје вријеме радио кнез Батемберг, а данас када бугарски звјерови пеку на ражњу српске војнике, Фердинанд Кобург има куражи, да ову истину демантује и да европским листовима шаље телеграме о томе.“

Незграпан такт

Бечки лист „Die Zeit“ доноси под овим натписом уводни чланак, који гласи:
„Преговори о примирју и миру, што их сад воде балканске државе, потсјећују доста и то врло непријатно на преговоре у првом балканском рату, јер ови преговори склони су затезању, без озбиљна разлога или бар паметна узрока. Боже прости — као да ће се поновити

Бугарска води. Покушали су прво наслоном на Петроград. На владу су били такозвани русофили, који су тајно у Пешти споразуме склапали. Кад им та дволична политика није помогла, довели су на владу такозване аустрофили и обратили су се за помоћ Бечу. Ма да из Беча поричу, у дипломатским круговима тврде да је бугарски краљ Фердинанд заиста молио аустроугарског владара Франца Јосифа, да савјетује румунском краљу Каролу да се изравна са Бугарском. Аустроугарски је владар — како говоре — одговорио на ту молбу бугарског краља а у том одговору налазе се и ове ријечи: „Ја жалим, што Бугарима не могу да помогнем; Бугарска се мора споразумјети са Румуниом, као што сам јој свагда и савјетовао...“ Оне ријечи аустроугарског владара, да „не може помоћи Бугарској“, уништиле су и пошљедњу наду бугарску и бугарска се влада одлучила на нови трик. Такозвана аустрофилска влада баца се у наручја Петрограда и аустрофил Генадијев увјерава руског посланика у Софији да се Бугарска с пуним повјерењем ослања на Русију!

Бугарски владар се у два маха обраћа молбом Румунији, да изађе Бугарској у сусрет, да посредује код Срба и Грка ради склапања мира, бугарска влада шаље делегате у Ниш и богоради да се обуставе непријатељства, а са министарске столице у сред Н. Собрања пада изјава како Бугарска излази у сусрет жељи непријатеља да се не би замјерила великим силама!

Толика поквареност беспримјерна је! У рату подмукли напад, а у политици подвала и превара. То је обиљежје методе Бугарске.

Руси о Бугарима

Руски крилатић Н. Д. Костин, који је у рату против Турске био у бугарској војсци и са својом крилатицом учинио Бугарима велике услуге, пише у петроградском „Славјанину“, како се Бугари ни мало нијесу према њему и његовим друговима понашали братски. Према њима, Русима, били су увијек неповјерљиви. Њега лично, који се ушледе погрешке морао морао да снусти близу Једрена, сумњичили су и морао је стално да слуша двосмислена заједана бугарских официра. Бугарски крилатићи су руске крилатиће јавно избјегавали, а и иначе су им чинили свагда непријатности, па и сметње при летењу. Костин је запазио, да су Бугари исто тако мрзили и Србе, и ако су им ови учинили неочејиве услуге код Једрена. По мишљењу Костина, бугарски војник је издржљив и снажан, али је српски војник свјеснији и спремнији. Костин нарочито хвали српску артиљерију, чија је — каже Костин — главна заслуга, што је Једрене пало. Он се само томе увјерио, када је био заробљен у Једренима. Тада је био свједок силнога и убиственога огња српске артиљерије, која је Турцима наносила страховиту штету.

Пропао покушај Бугарске

Прије него је Бугарска извршила мучки пренад противу својих савезника, упела се била из свих сила да за себе придобије Румунију како би била уз њу за вријеме рата. То сад открива париски лист „Журнал де Деба“. Он вели, да је гроф Берхтолд био добио од Данева обећање о одступању линије Туртукај—Балчик Румунији; сем тога он је отворено дао наде краљу Каролу и његовим министрима, да ће добити српски крајински округ.

Као што догађаји показаше, тај трик није помогао и Румунија није приступила Бугарској, те овај мамац није успио.

То се и увијек дана поновило, кад је Бугарска молила за мир.

Преко једне друге државе из тројног споразума, Бугарска је Румунији нудила да тајно ступи с њом засебно у преговоре како би Бугарској биле одријешене руке према другим зараћеним странама. Али и ту је насјела. Румунија је одбила ову понуду. Онда се од Румуније тражило да ту понуду сачува у тајности, али Румунија није хтјела ни за то да чује него је објавила ову интригантску поруку.

Као што се из свега овога види, Бугарска не престаје да интригира све и ако љуто са својим пакленим интригама насјела. Насјела је и сада онако исто као и у Лондону, кад је њен делегат крадом нудно Србији да тајно склопе савез противу Грчке, што је честити Новаковић категорички одбио, те се онда обратила Грчкој да би је придобила противу Србије, када је такође наишла на отпор.

Гдје је ту морал?

Каква су Бугари браћа

Примјери о бестијалном држању Бугара према Србима гомилају се. Они су многобројни. Томе низу готово неизбројном да додамо и овај:

Команданти српских трупа и љекари утврдили су да се колера проширила на

српску војску кривицом Бугара. Они су то с планом радили. Хтели су и на тај начин „братство“ да засвједоче. Све своје умрле од колере, као год и љешеве убијених бацили су у ријеке, баре и бунаре и тако загађивали воду. Нарочито је Брегалница била лијегло заразе. Оне српске трупе, које су Брегалницу прве прешле и с ње пиле воду, прве су се и највише побољевале од колере. Брегалница је и сад још пуна бугарских љешева. То је утврђено брижљивом истрагом и има много доказа да су ово окуживање Бугари при свом повлачењу вршили сасвијем намјерно и систематски.

Њихова варварства су неизмјерна и облици његови најразноликији су.

Све у славу братства а у здравље наших називи пријатеља!

Бугари гори од Татара

У овоме рату који води Бугарска са савезницима није само страховито у биткама потучена, него је више но најсрећнијим биткама морално потучена. Својим држањем према својим сусједима Бугари су све око себе направили непријатељима и изазвала дубоку мржњу, која се неће моћи лако изгладити.

Мучки препад према својим дојучерашњим савезницима ископао је међу Бугарском и њеним сусједима дубок јаз, али њихови нечувени вандализми превршили су сваку мјеру. То им Срби, Грци и Турци неће никад моћи да забораве.

Покољи у Тракији над мирним становништвом, Грцима и Турцима, језовити су, али оно што се одигравало приликом упада бугарске војске у државну границу Србије страховито је.

У Књажевцу и околини чињена је анкета. Како у тој анкети учествују дописници најугледнијих свјетских листова, то се сад јавности предају језовите појединости о грозотама што су их Бугари починили према заробљеницима, рањеницима и мирном становништву. Оне су такве, да изазивају силно запрепашћење.

Да та недела потичу од простих војника, још би им се могло погледати кроз прсте и објаснити ова силна бестијалност. Али кад је утврђено, да је то све рађено на очиглед бугарских официра, да су они у томе предјачили, да су и сами узимали видног учешћа, онда је дара превршила сваку мјеру. Виши официри, који су се школовали на страни, као год и резервни официри: професори, адвокати, чиновници, интелигенција бугарска тим својим вандализмима чак су се поносили и својеручно под својим потписима у Књажевцу су оставили силне трагове вандализма, којима су превазишла највећа и најгора дивљаштва која се замислити могу.

Треба имати живаца на прочитати детаљне извјештаје које нам пружа и наша и страна штампа о тим беспримјерним бугарским грозотама, а тек може се схватити какви су били ти који су све те многобројне грозоте починили, ти људи који сачињавају интелигенцију Бугарске и који су се тобож просвјетљивали по најкултурнијим европским државама и највећим просвјетним центрима!

Над тим неједелима мора се цио свијет згражити, а од извршиоца њихових гушшиће се чак и они, који су их до сада помагали и штитили.

А како ће се тек осјећати они, који су се до сад згражали над братоубилачким ратом!

Бугари и Чеси

Познато је, да се сјеверни Словени у овом рату не држе како треба и да се радо заклањају само да не би по заслузи осудили Бугаре. У томе погледу нарочито се истичу Чеси, који, с незнатним изузетком, радо хоће да прикрију срамну улогу Бугарске у овом рату, декламујући о солидарности Словена и т. д.

Међутим та словенска браћа, Бугари, кад су упали код Књажевца у Србију, нијесу поштедили ни саму браћу Чехе. Шта више ти Чеси су своју браћу Бугаре и миљенике своје добро запамтили. Ти Чеси налазе се у Србији у Књажевцу, Краљеву Селу и дуж тимочке жељезничке пруге као инжењери. Њима су упали у куће, разлупали су им сав намјештај и до голе их душе опљачкали. Понијели су браћи Чесима све што се понијети могло, не остављајући им по кућама ни клавира, које су сјекирама поразбијали, а Чехе оставили у рушевинама и без постеља!

Већ по себи се разумије, да ова братска посјета милих им Бугара неће бити неопажена ни у Чешкој, јер ће се оштећени чешки инжењери на сваки начин похвалити својима у домовини, те ће сад и чешка јавност окренути фронт према Бугарима.

Кад се тицало туђе коже, њих то није бољело и могли су равнодушно дијелити савјете и десно и лијево, али како су сад по сриједи материјално оштећени Чеси, оставиће се чешка штампа придака и мало другаче проговорити о браћи Бугарима.

Не каже се у залуд: свако зло има и своју добру страну. Како би Чеси познали Бугаре, да их опипљиво нијесу осјетили.

Бугарска и Југословенство

Док је Бугарска оваква, мегаломанска и империјалистичка, она није словенска, а још мање југословенска држава. Главна тачка њеног империјалистичког програма је било уништење Србије, подјела Србије између Аустро-Угарске и Бугарске. Да ли би у томе случају ојачала Југословија? Она је по том програму поступила приликом истовремене анексије и прогласа своје независности, о тој комбинацији говоре њени т. ј. њеног представника уговори с монархијом.

Бугарска је чак пипала и код Грка, да се с њима споразумије у подјели Македоније, а истовремено одржавала везе са арбанаском владом и ишла за тим, да се граници са аутономном Арбанијом, а Србију да за свагда одсјече од ваздуха.

Она је за све вријеме овога рата наглашавала, да није словенска, да се поноси својом татарском натуром и рођака се с Јапанцима и Мађарима.

Најзад, са начином ратовања, с дрским лажмама које протурје у свијет, с турском тактиком њене владе, препадати и клати се двије недеље, а правити се невин и префуткивати ратно стање, с убијањем рањеника, обещашћивањем жена, старица и дјевојчица, она и сувише доказује, да је њен опстанак овакве, империјалистичке, каква јесте, не само опасност по Словенство, него и по цијели културни свијет. Србија дакле врши словенску дужност, када хоће да је растрјезни и сведе на праву мјеру, у праве границе.

И још нешто. Југословени треба да буду на чисто са Југословенством. Или је то код њих само пушта ријеч, или је то једин културни и политички програм. Ако јесте, као што и јесте заиста, јер Словенци и Хрвати могу остати нације и остварити своје националне идеале само у културно уједињеној Југославији, онда треба да су начисто и с начином, како ће се доћи до такве Југославије. Нема спора, до само одржањем и ојачањем Србије. И кад је тако, онда нека се не збуњују сентименталношћу ни бечким интригама. Од Бугарске, овакве каква је данас, њима никад неће бити никакве користи. Јер Бугарину, као што је недавно рекао њихов првак и министар Генадијева, „свијет се завршава на границама Бугарске“.

Телеграфски извјештаји

Преговори за примирје

Биоград, 12. јула

Ноћас је допутовао овамо румунски генерал Коанда делегат за преговоре у Нишу. Делегати српски, грчки и црногорски отпутоваће у Букурешт вјероватно заједно у недељу преко Турн-Северина. Синоћ је пренијето опет 500 рањеника са разних бојишта.

Србија и Грчка пристају и спремне су на примирје и обуставу непријатељства, али траже да, као што је спрам Румуније, и спрам њих Бугарска децидирано и обавезно пристане на главне захтјеве односно територијалних уступака. Ако Бугарска пристане да одреди статешке границе и услове примирја на конференцији у Нишу, примирје је осигурано још прије букурешке конференције.

Штампа јавља да су владе биоградска, атинска, цетињска и букурешка предузеле код велесица дипломатску акцију да би осигурале плодове овога рата и да у интересу европскога мира и мира на Балкану истрају немијешањем и одустану од евентуалне ревизије мировнога уговора. Побједничке државе пак биће предусретљиве и неће стављати у том случају претјеране захтјеве.

Скоро цијела штампа опомиње владу да не пристане на примирје прије него се Бугарска изјасни о уступцима које је спремна учинити. Више опозиционих новина опомињу владу да не развлачи преговоре, т. ј. да се не да водити од других влада, него да енергично и брзим одлукама и иницијативама доведе ситуацију до расплета. (Б. П.).

Колера у Србији

Биоград, 12. јула.

Пошљедњих шеснајест дана у Биограду у грађанству било је свега четири позитивна и четири сумњива случаја колере, у округу свега два, а у новим крајевима успјели су још раније колеру локализовати тако, да је пошљедњих дана нагло у опадању. У Биограду, Нишу и Ристовцу су отворене бактериолошке станице. (Б. Пресбирио).

Биоград, 13. јула

Према званичном извјештају, у цијелој Србији до сада је случајева колере било у 11 округа 270, од тога смртних 102, али већином војних рањеника и Бугара тако, да је умрло грађана свега 14. Колера се нагло сузбија и пада. (Биоградски Пресбирио).

Српски делегати

Биоград, 13. јула

Сјутра у јутру у шест сати пошљедњом лађом путују делегати Србије, Грчке и Црне Горе у Турн-Северин. Од стране Србије путује министар предсједник Пашић, којег ће за вријеме одсуства замјенивати у својству предсједника и министра иностраних дјела министар финансија Пачу; даље иде Спалајковић, као војни експерт генералштабни пуковник Крста Смиљанић, док се други експерт потпуковник Калафатовић налази у Букурешту; као други делегат је посланик Христић. (Б. П.).

Захтјеви Србије и Грчке

Биоград, 13. јула

И ако је Румунија настojала, да увјери Србију и Грчку да је сва опасност од отезања преговора немогућа и да то Бугарској не може да користи, пошто су румунске чете на осам километара од Софије, а Бугарска неће смјети мицати своје чете, дакле да се могу обуставити непријатељства, — Србија и Грчка остају одлучно при свом становишту да се непријатељства не обуставе док се прелиминарни мир не потпише. За то вријеме Срби неће бити нападачи, нити ће предузимати офанзиве, али ће морати сузбијати бугарске нападаје, који непрестано трају. (Б. П.).

Брзи мир у изгледу

Биоград, 13. јула

Преговори у Букурешту почеће у уторак или најдаље у сриједу и надати се, да ће се брзо свршити. Један члан владе изјавио је сараднику „Правде“, да се може идући недеља сматрати недељом дефинитивног мира. Чим то буде, влада ће наредити демобилизацију војске и одржаваће у новим крајевима само мало војника из чета које нијесу судјеловале до сада у бојевима. (Б. П.).

Стране санитарне мисије

Биоград, 13. јула

Петроградски црвени крст послао је овамо нарочиту мисију од десет љекара, 18 милосрдних сестара, 29 болничара, 200 кревета и материјала за шест мјесеца. Јучер је дошло опет десет страних љекара; допутовала је и холандска мисија са 5 љекара и више болничара. Синоћ је дошло опет око 600 рањеника. (Б. П.).

Пресија Русије и Аустрије

Атина, 13. јула

Из компетентних кругова се тврди, да се пресија са стране Русије и Аустрије продужава. Биоград и Атина неће да проучавају узроке због којих је Бугарска тражила помоћ и заштиту ових двају велесица или зашто исте пружају руку Бугарској. Како Грчка тако и Србија већ су на прво пријатељско посредовање Русије изјавиле, да га примају са зах-

валношћу и одредиле су у исто вријеме изасланике за преговоре о прелиминарима мира. Бугарска одбија мир, Бугарска тражи само примирје, а исто не значи мир. Кад би Бугарска искрено мислила да закључи мир, зашто одбија расправу о поднесеним условима. Зашто тражи примирје прије преговора. Зашто неће да саслуша услове савезника. Бугарска наводи да се продирањем савезника доводи у опасност ред у Софији и Фердинандов пријесто, али Бугари могу спасти и ред и трон, ако изјаве да примају услове побједоносца. Ушљед тога би велесиле требале прије да се обрате у Софију него ли у Биоград и Атину. Тек Софија буде изјавила, да прима услове савезника, као што је то учинила Румунија, примирје ће се закључити, али без тога не може бити ни помена о томе. (А. А.)

Кад Бугари бјегају...

Атина, 13. јула

У петак у јутро ескадра грчка заузела је Дедеагач. Консули велесила, видећи да пред Дедеагачом крстари контраротпиљер Ирекс, запиташе да ли ескадра намјерава окупирати варош. Адмирал Кундуриотис одговорио је потврдно. Дио Дедеагача спалили су Бугари. Из Макри Ксанти повели су собом неколико стотина грчких првака, чија је судбина непозната, а друге многе су поклали. При одступању створили су монархију предавши округ у руке комита. Заузеће Дедеагача је такође извршено због продирања војске.

Састанак у Букурешту

Биоград 14. јула

Јутрос су у шест сати отпутовали засебном лађом српски делегати за Букурешт и то: министар Пашевић, Спалајковић, пуковник Смиљанић и секретари Шајновић и Гавриловић. С њима је пошао и црногорски министар Вукотић. Веницелос долази овамо ноћас у 3 сата и полази одмах даље за Букурешт. Први састанак у Букурешту, обзиром на задочнење Веницелоса, биће уторак пред подне. Српски делегати пред полазак изражавали су се оптимистички, вјерујући да је мир по свему осигуран до конца недеље или најдаље за десетак дана. Један од њих изјавио је да ће све проћи без већих компликација, јер су у главном све ратујуће странке већ начисто шта ће тражити и шта ће се концедирати. Биће избјегавање сваког мијешања страних сила. Уговор о миру неће долазити на ревизију велесилама, него ће га само требати да признаду. На већем дијелу фронта долази за пошљедња два три дана до мањих сукоба, пошто Бугари, према грођњи Савова, хоће да било какав мали успјех покажу пред коначно попуштање, али су сви напади сузбијени, па се овдје чуде чему узалудно трошење снага и чему таква бугарска тврдоглавост. Српске трупе се држе у дефансиви и не предузимају никаквих већих операција. Један овдашњи лист, „Штампа“, дигао је јуче осамљени глас противу Румуније, јер вели да је неискрена и да ради договорно са противницима савезника. На упливним политичким мјестима неугодно су тим писањем дирнути и изјављују да је сасвијем неоправдан приговор Румунији, која је дала доказа да се не да уз пркос великих интрига да заведе на нелојалну политику и која је својим одбијањем сепаратног преговарања са Бугарском показала да кани да уздржи солидарност са савезницима до краја. На тим мјестима тврде, да имају довољно доказа да се поуздавају

сасвијем у Румунију, што ће доказати и најближа будућност. У том смислу изаћи ће у сјутрашњој „Самоуправи“ и саопштење. На интервенцију Аустрије и Италије о обустави непријатељства, одговорила је српска влада сагласно грчкој да, желећи трајан и брзи мир, не може пристати на примирје прије потписа прелиминара, који ће потпис са своје стране омогућити неpretјераним захтјевима. У осталом ова интервенција није имала ни тоном ни садржином ништа изванредно у себи, а примјећује се да је и Русија прије неки дан у истој ствари покушала интервенцију истим резултатом. Према гласовима новина, Србија ће тражити на старој граници само оне исправке границе, које су већ раније расправљале српско-бугарске комисије да би се спријечили чести погранични сукоби. (Б. П.)

Заузимање Ксантиа

Атина, 14. јула

Званично се потврђује, да су 500 коњаника бугарских напустили Ксанти, као и бугарске власти. Бугари су запалили тамнице; тамничаре су спасли Грци, словивши врата на тамницама. Грчка дивизија заузела је варош у 5 с. 30 у вече. (Атинска Агенција.)

Нова грчка побједа

Атина, 14. јула

Министарство војно саопштава, да се бој, који је трајао два дана код Симири, свршио новом сјајном побједом. Непријатељ, потучен на цијелој линији, бјежи у правцу Џумаје, гоњен грчким трупама, те на тај начин и крајње лијево крило непријатељево потпуно је побјеђено. (А. Агенција.)

Држање Грчке

Атина, 15. јула

Атинска Агенција категорички побија вјест која кружи кроз Европу о некаквом тобожњем споразуму између Грчке и Турске за заједничку акцију противу Бугарске. Између ове двије државе нијесу још ни дипломатски односи успостављени, јер имају још доста неријешених питања. — Бугарске трупе, напуштајући Ксанти, тек су се грчке стале приближивати, повеле су собом као таоце митрополита из Ксантиа и 80 првака. Бугари, бјежећи из Дедеагача, уништили су разне магацине и отоманску банку и повели су са собом 240 првака, а неколицину исејкли. — Адмирал Кундуриотис телеграфира: Захвалећи присуству грчке ескадре, ред је успостављен у Дедеагачу и Тракији. Краљ је одбио предлог бугарски о прекиду војних акција за три дана. Краљево одбијање оснива се на стратешким разлозима као и на подмуклости бугарску. (А. Агенција.)

Обуштављено наступање Румуна

Софија, 13. јула

Влада румунска обавијестила је Бугарску, да је врховна команда наредила да се обустави наступање румунских трупа. (Б. К. Биро.)

Турци око Једрена

Цариград, 13. јула

Министар правде и први ађутант царев отпутовали су за Једрене. Полузванично се изјављује: Надати се да Европа неће жељети да створи провалију између народа мухамеданског и хришћанског, принуђавајући Турску, да заборави да је Тракија турска земља. (Б. К. Б.)

Данас почињу преговори

Букурешт, 15. јула

Изасланици бугарски приспјели су; преговори ће почети у сриједу. (Б. К. Б.)

Турци се повукли

Софија 15. јула

Турци су се повукли са земљишта бугарског пошто су попалили неколико села на граници турско-бугарској. (Б. К. Б.)

Преговори у Букурешту

Букурешт, 16. јула

Пуномоћници српски и црногорски приспјели су јутрос. На конференцији ће бити са стране Румуније: Мајореско, Јонеско, Дисеско, ђенерал Коанда и пуковник Кристеско. Румунија ће тражити да Бугарска саври са земљом утврђења у Рушчуку и Шумли. (Б. К. Б.)

Борбе око Џумаје

Атина, 16. јула

Министарство војно саопштава: Непријатељ, послје пораза 13. јула, пошто се био повукао пут Џумаје, спремаше се да одступи на сјевер, кад у толико доби јаку потпору, која му је дошла жељезницом из Цариброда и Ћустендила, а одатле пјешке до Џумаје. У тој помоћној војсци налазе се први пук краља Фердинанда и шести, који припада првој дивизији. Ови подаци добијени су од заробљеника, међу којима се налази и један мајор. Ушљед те помоћи непријатељ је повратио изгубљене положаје и концентрисао велику силу на нашем десном крилу, особито спрам утврђених висова 1376 и 1078 на сјеверозападу Џумаје. Непријатељ је почео напад, али је био сузбијен с великим губитцима. Бој се био цијелог јучерашњег дана на крајњем десном крилу и остао је до ноћи неријешен. Ми смо имали великих губитака, али непријатељ куд и камо већих. У јутро је непријатељ дефинитивно био разбијен и почео се повлачити гоњен нашом артиљеријом. Наше су трупе дошле на 4 км. од Џумаје, коју виде сву у пламену. (А. Агенција.)

Заузимање Гуменце

Атина, 17. јула

Грци су јуче без икаквог отпора заузели Гуменцу, пјце су Бугари бјежећи запалили депо муниције на жељезничкој станици. Држи се, да је жељезница Ксанти—Гуменца неповријеђена. Грци су запленили 60 вагона и четири локомотиве. Бугари су оставили три опасна топа. (А. А.)

Веницелос у Букурешту

Букурешт, 17. јула

Веницелос са осталим члановима грчке мисије приспио је вечерас. Сјутра ће бити прве сједнице конференције, на којој ће се измијњати пуномоћја. (Б. К. Б.)

Одлуке реуније

Лондон, 17. јула

На конференцији амбасадора, која се јуче послје подне држала, уређен је статут Арбаније, којим се предвиђа један књаз, контролни одбор и жандармерија под командом шведских официра. Како јавља „Стефани“, финансиска помоћ Црној Гори као и званични протокол, којим се уређује излазак Србије на Јадранско Море потпуно су утврђени. (Б. К. Б.)

Дневник

Примљен код Краља. Пред полазак на састанак у Букурешт г. бригадир сердар Јанко Вукотић, предсједник Министарског Савјета и министар војни, био је примљен у аудијенцији код Његовог Величанства Краља Петра од Србије, када је Његово Величанство, како доноси биоградски листови, нарочито похвалило јуначко држање наше војске у овој рату.

Дворска књижара. Овдашња књижара Вида М. Мартиновића добила је право на назив дворске књижаре.

Опет рањен. Као што из Биограда јављају, један од оних артиљерских официра, који су за вријеме рата с Турском били додијељени из Србије нашој војсци, артиљерски капетан прве класе Драгутин Блашковић, рањен је у пошљедњим бојевима с Бугарима. Блашковић је био лако рањен и на Бардањолу, када се лијежио на Цетињу у државној болници.

Обзоров“ језуитизам. Због држања загребачког „Обзора“ у овој рату све више избија негодовање. Оно је избило и код нас. У Подгорици је ријешено да се овај лист бојкотије и да га нико не прима и не чита. То је већ приведено и у дјело, па је и на Цетињу у томе правцу учињен корак. То нам даје повода да из „Браника“ пренесемо ову биљешку, која открива језуитизам овог загребачког листа:

„Ми смо већ забилижели, да из „Обзорове“ редакције вири језуитска шешпирина, да се из ње чује звецкање бројаница, и да се у њој језуитски преврће очима. На тој констатацији, на жалост, нијесмо се могли задржати, јер су језуити, ојучене сјајем српскога оружја, огорчене, што је српска нација надмашила и памету и ратничким врлинама познате бечке и франковачке љубимице, пошле у својој злоковарности још даље. Они су загребачки „Србобран“ готово денунцирали, злогласни А. Г. Матош покушао је свјетлост српску да блатом упрља, па су најпосле покушали, да против Србије отворено интригишу, о чему свједочи овај данас прије подне примљени наш телеграм српског Пресбирова из Биограда:

„Насупрот тврдији једног тобожњег биоградског телеграма у загребачкоме „Обзору“, да је „Новоје Време“ забрањено у Србији због критикована поступака Србије, и да ни Руси ни Чеси нијесу у Србију послали ни једног љекара, констатује се: да се листу „Новоје Време“ није замјерала критика, него познана Аустро-Угарске, да упадне у Санџак; да су Чеси до сад послали четрнаест а Руси деветнаест љекара са много прилога, а да авизирају даљу помоћ.“

Поводом свега тога, упозоравамо нашу публику како на сам „Обзор“, тако и на цијело предузеће загребачке „Диоличке тискаре“, те позивомо, да заузме према њима фронт. „Обзор“ колико год је форматом велик, толико је несолидан, фабрикује телеграме, те онсењује, као да има оригиналне вјести; а уз то је криви непријатељ српске нације. Напоље са њим из домова, читаоница и кавана, у које Срби долазе. —

Као што се види, тај апел је и код нас нашао одзива.

Забрана продаја „Фернет Бранка“. Чешки „Narodni Listy“ доносе ову вјест: „Министарство унутрашњих послова одредбом 17. марта 1913. број 5003. забрањило је слободну продају ликера „Фернет Бранка“ у трговини (фирма Fratelli Branca у Милану), јер садржи алое и других отровних дрога. На ову забрану упозорују се особито трговци са колонијалном и сластичарском трговином, као што и дрогисти“. Како се на жалост, ово пиће продаје и код нас, то доносимо ово саопштење да би се продаји овог отровног пића стало на пут.

Изгубљен сат. У суботу је изгубљен мали женски сат, longine, без горњег капка. Изгубила га је једна странкиња, која ће дати добру награду ономе који је овај сат нашао. Пријавити треба уредништву нашег листа.

Француски језик. Дају се часови из француског језика. Обратити се ради обавештења уредништву листа.

Кратке вјести

— Мађарски листови јављају да ће угарска влада вратити српску народно-црквену аутономију, али да ће изборни ред бити сузјен.

— Увјеравају, да ће Русија сигурно заузети Јерменску и да је у томе помаже Енглеска и Француска. По једном енглеском листу ова окупација биће по жељи и тројног савеза да би се приморала Турска да обустави продирање у Бугарску.

— Нови министар за Хрватску гроф Теодор Пејачевић примио је своју дужност.

Препоручујем се

општинским одборима и свештеницима да стојим на расположење свима црквама у земљи и ван ње својим признатим вјештачком радом. Нарочито се препоручујем за израђивање ИКОНОСТАСА, ПОЗЛАЂИВАЊЕ, поправљање старих и израду нових слика — ИКОНА, ПИТУРАВАЊЕ ЦРКАВА у свима стиловима и за све што у ову врсту посла и иконописа спада.

Израда брза и одлична, цијена умјерена. Цетиње. Иконописац

п. п. бр. 20, 1,10

ФРАНО СИБИРИНА

лог Бугарске и упорени су битно противу онога што је до овог другог рата довело — противу постизавања равнотеже на Балкану.

Нема сумње да се побједници не могу да оглуше о жељама и захтјевима с стране и поред свега тога што нити су дужни нити морају да дозвољавају мијешања и уплитања са стране у овим преговорима. Они ће водити рачуна и имати обзира према тим жељама и захтјевима само ако су она оправдана и колико не засијецају у чисто њихове интерне ствари.

Али док с те стране бар за сада нема никакве опасности, дотле држање Турске велику бригу задаје великим силама. Турска хоће да се користи тешким стањем у коме се Бугарска налази и да што више приграби за себе како би се туђом заслугом намирила за оно што је на бојном пољу изгубила.

Русија то није могла равнодушно да гледа и иступила је ипак из резерве. Док је од обрачунавања савезника била дигла сасвијем руке кривоцом Бугарске, којој је остављала одријешене руке да се размеће својом мегаломанијом, изазивачким држањем, упорношћу и безобзирношћу и према њој и према савезницима, дотле сада, када је потученој и сломљеној Бугарској запрјетила опасност од Турске, енергично иступа и одлучно устаје противу грабљивости Турске, готова чак и да оружаном руком натјера Турску на послушност.

Русија озбиљно иступа противу Турске и вјерује се, да је готова на све само да Турску сузбије са оног земљишта које је првим ратом у дио припало Бугарској. Тиме се и објашњавају велике војне припреме, које се у Русији врше. Каже се, да ће Русија ради тога да упадне у Јерменску и да ће је окупирати. Буде ли до тога дошло, а из Петрограда увјеравају да ће тај корак неминовно шљедовати само ако се Турска у раније одређене јој границе не повуче, бојазан је, да се неће само на томе свршити и да ће то изазвати друге велике силе, нарочито из тројног савеза, да и оне шљедују овоме примјеру и саме се лате окупирати оних кријева који су им под руку и на које су већ одавно бациле око. У том случају природно је што ће све то довести до таквих заплета, да се неће моћи мимоићи општи европски рат. Тако ће све настојавање да се европски мир очува бити сатрвено у прах и пепео.

А да не би дошло до тога, да би се европски мир очувао, једино би се постигло тако ако би се ова акција Русије према Турској одстранила тиме што велике силе не би пустиле да Русија према Турској сама иступа, него да заједнички учине све што је потребно, да се Турска нагна да се врати у границе одређене јој Лондонским Уговором. Тим би Русија била задовољена и не би имала повода да у Јерменску упада, па би тако и европски мир био сачуван.

За сада бар како изгледа, велике силе, поглавито тројни савез, немају намјере да захтјев Русије помажу и да нијесу вољне да противу Турске иступају. На тај начин опасност од међународног заплета је велика и шта се све из овога може изградити, тешко је унапријед прорећи, само је сигурно то да је Бугарска, срљајући у очигледну пропаст, и саму Европу у велико искушење довела.

Ради одржања европског мира велике силе су опет стављене на пробни камен. И крај све тешке ситуације нада је, да ће оне и овог пута ову опасност пребродити и мир са чувати.

Наши назови пријатељи

Интересантно је држање неких југословенских листова према овој рату. Хоће пошто пото да наметну своје мишљење, да одврате пажњу од чуда и покура и да умање симпатије Југословена према Србима. Да то постигну, не бирају никаква средства. Лаж и подвала најомиљеније су им оружје. Што иде у прилог Бугара, то ревностно биљеже, препричавају и истичу, а што год је противу њих, пажљиво и брижљиво прикривају. Хоће силом Бога да заведу јавно мишљење. Али им је у залуд. Језуитском држању „Обзог“-а одзвонило је. Скинута му је образина. О другима листовима ове багре и да не говоримо. Њих поштени свијет и тако добро зна. Међу њима „Hrvatski Dnevnik“ предњачи. Тај србождерски и антисловенски лист прије је скакао у загрљај и Турцима и Арнаутима само да би Србима пакостио. Сад је и душом и тијелом за Бугаре. Доста то, па да се види коме су све Бугари у вољи. Али међу тим ноторним србождерским листовима и антисловенским провлаче се и неки листови, за које би крајње вријеме било да им се здере образина са одвратног лица. На жалост, од њих није поштеђена ни честита Далмација. Ваља их само видјети како се копчају. Не смију отворено, јавно и одрешито да изађу са својим мишљењем, него се шуњају лисичјим трагом, подмукло, лукаво и неосјетно да протуре своје мишљење, да обману јавност и попут твора загаде. Они знају добро шта би их све снашло кад би се отворено открили и из чисте спекулације и страха служе се подмуклим подметањем. Тако им служе за углед они које и бране. Какви клијенти, такви и браниоци. Нашла пињата поклопац.

Тако читамо у једном од тих листова, који лију крокодилске сузе и убише се грувајући се у прси због братоубилачког рата, да се у Србији критикује претјераност Грка, да се противу Грка негуђује и да односи Србије и Грчке нијесу најбољи. И онда истиче како се Срби и Бугари не мрзе, да у Биограду нијесу одушевљени поразима Бугара и да сваки Србин жали овај рат, да би могао да направи закључак који је њему потребан да „овај несретни рат нијесу хтјели братски народи, ни владари — букнуто је макиналино. Треба, вели, вјеровати краљу Фердинанду кад је упро прстом у Савова!“

Ми не мислимо да реагирамо на ово и овакво писање овог жалосног далматинског листа, а још мање да улазимо с њим у полемику. То би значило да нам толико колико млатити празну сламу. Истичемо само да се види како се одвратно и ниско у рачун Бугара асоцира из несумњиво задњих побуда и како се противу нас срамно интригира и пакости.

Да појемо даље. Тај лист устао је да докаже како Бугари нијесу Татари тиме што указују на држање заробљених и раних Бугара у Биограду. Као да се не зна да су већина од тих „Бугара“ из чисто српских крајева и да заробљеници нијесу луди да причају својим непријатељима све рђаво што о њима мисле. Ето нпр. тај исти лист не смије да отворено исповиједа што би хтио, него све завија и потура само да се не би прозрела његова главна најамничка сврха. И онда с патосом ускликује: „И после свега овога има још листова па пишу да Бугари нијесу Словени, да су Татари!“ А у ствари би се требало рећи: Кад после свега онога што су Бугари противу Срба у овом рату и прије њега починили, када су дозлогрдили бестрајностима у Књажевцу и околини, има још листова па пишу да су Бугари Словени а не Татари, значи да су или неурачунљиви и луде или до сржи покварени и туђи најамници.

Као што се види, бугарска народна болест т. зв. даневизам или је назовите како хоћете освоја, она постаје заразна и све више опасна.

Наши прави пријатељи

У свакој пшеници има и кукоља. Без тога отровног кукоља није ни југословенска штампа. Какав је то кукољ, послужисмо се писањем једног далматинског листа. Да се не би мислило, да је кукољ надјачао у Далмацији, као узор примјера — а они су многобројни, готово сва југословенска штампа с незнатним изузетцима — узећемо поштено и словенско писање другог једног листа, дубровничке „Црвене Хрватске“. Она пише:

„Оно чему се нико не би надао ни Турцима или уопће неком другом народу којему је цивилизована Европа дала име дивљаштва и некултуре, то нам пружају данас наша „браћа“ Бугари.

Масакрација коју изведоше ти татари изазива и дан на дан све више гнушања. У западној Европи мислило се је до јучер да су то преувеличавања са наше стране, и да су то више ријечи, него ли факта. Али те претпоставке данас ишчезавају...

Колико је Србија леална и славенска држава, показало се опет сада приликом поновног продирања турске војске. Србија је дала разумјети и изјавила је, да су спорови међу бившим балканским савезницима њихова унутрашња ствар, и да Турска, упадајући опет у земље освојене од балканских савезника, не иступа само против Бугарске, него против цијелога савеза, и да ће цијели савез, устреба ли, знати бранити своје земље. Колико је племенита и леална Србија!

Кад кажемо: наши прави пријатељи, не мислимо на пријатеље нас Срба само, него на пријатеље истине у опште.

Изјава бугарског председника

Министар председник Радославов рекао је дописнику „Нове Сл. Пресе“:

„Ми смо дошли на владу, кад су Румуни већ били у Враци. Из Ниша смо добили вијест, да Србија жели примирје. Румунија нас је званично извјестила да је обуставила даље наступање, пошто смо ми без резерве изјавили наш пристанак на уступање линије Туртукај—Добрич—Балчик.

Ја се надам да ће још колико сјутра доћи до примирја са свима државама. Донесене одлуке биће поднесене санкцији европске конференције.

Није још извјесно гдје ће се та конференција састати. Вјероватно је да ће та конференција бити опет у Лондону. За жаљење је, што Срби и Грци, јамачно мислећи да да још могу брзо извојевати одсудне побједе, продужују с нападама. Борбе се, на жалост, воде још свуда. Али наша храбра војска одбила је сјајно све нападе. Ми смо баш данас опет добили вијест, да је код Босиљ Града уништен један српски пук.

Што се тиче Турске, ми смо од Великих Сила добили увјерење, да ће оне узети све у своје руке и да ми не треба ништа да се плашимо. При свему томе нама Турска данас задаје главну бригу, јер је турска војска већ дошла до Мустафа Паше, пустошећи и убијајући.

За мене је највећа сатисфакција што видим, да нам данас све силе указују помоћ. Надам се да је сасвим близу момент, у коме ће се цио комплекс питања ликвидирати.“

Кад председник министарства има толико безочности, да овако јавно, отворено и безобзирно војује противу истине, кад може да тврди овако што, онда ће свакоме јасно бити да су Бугари остали онакви какви су и да их чак ни ове силне недаће и физички и морални шамари нијесу дозвали памети.

Веће мегаломаније не може да буде.

Тројни Савез за Турску

Русија је предложила на амбасадорској конференцији ове своје три тачке гледишта:

1. Нападна демонстрација, за коју би руска црноморска флота била готова за 24 часа.

2. Финансиски притисак на Порту.

3. Мобилизација руске кавкаске војске и војничке мјере у Јерменији.

Париски „Тан“ јавља, да су силе Тројног Савеза одбиле ове руске предлоге и да су истакле начело ревизије Лондонског Уговора, јер заступају гледиште, да граница Енос-Мидија није неповредима и да се може измијенити у корист Турске.

Из дипломатских кругова у Лондону стижу вјести, да је тамо огорчење на Бугарску што је изазвала питање Једрена опасно по мир европски. Тамо влада мишљење да је европски рат неизбежан само ако Русија упадне у Јерменску, а да Бугарска и ради на томе, само да би се извукла из незгодног положаја у који је овим ратом упала.

Још један доказ више да се види какву улогу Бугарска игра. За чији је то рачун, било би сувишно да истичемо. То се већ по себи зна.

Стид и бол... или ура!

Познати хрватски првак у Далмацији г. И. Ф. Лупис написао је у задарском „Народном Листу“ чланак, у коме је зажалио због рата и непријатељства између Срба и Бугара. На томе му је г. Ј. Модрић у истом листу одговорио овим лијеним чланком:

„У својим дубоким филозофским размислима Никола Макиавели каже изричито: да су војничка спрема и успјеси једног народа на ратишту најмјеродавније знамење о степену његове цивилине културе, напретка и зрелости. Ми знамо, да тај филозоф није никад давао маха срцу, већ разуму, па и ако он по кадкад истиче нека грозна политичка начела, која данас сваки слободоуман човек осуђује и која искључује а рпог сентименталност, вазда се понаша као хирург, који, да оздрави свог пацијента, не смије да се обазре на његове болне уздицаје.

Наш врли друг и пријатељ, И. Ф. Лупис, у његовом чланку „Стид и бол“ у

задњем броју овог листа, обазирајући се на задњи рат између Срба и Бугара, даје сувише маха патриотском срцу, док његов политички разум — по коме би се морале неке историјске народне појаве искључиво оцијенити — дубоко дријема.

По нас Хрвате појава овог рата може да буде и утјешљива. Наша браћа Срби успјели су, да се тиме сјајно и коначно на Балкану афирмишу као зрео, пунољетан, неодолјив народ, коме је зајемчена стална, неоспорна, боља будућност. Срце гледа само вањске призоре тог рата, па им се згража; но политички разум слугује у њему нешто друго, нешто веома замашније, што засиже и у нашу будућност, па му се искрено радује.

Да наш уважени друг Лупус прочита бечке и пештанске новине, лако би се о томе увјерио. Сви скупа једногласно туђују, жале, горко плачу над развалинама Јерусалима... т. ј. над побједама српске војске. И то, дакако, јер су наше народне акције тиме опет знатно поскочиле, јер се наш брат Србин показао неоспориво неодолјивим јунаком, навластито пак, јер наше провјетрано славенско самопоуздање пријети швапско-мађарској државној хегемонији у дунавској монархији.

Помислимо само, колико би се наша судбина у овој монархији била погоршала, колико би наш јавни дух био депримиран, да су Срби у другом рату подлегли, или да би се диоба ратног плијена била удесила према неправедним захтјевима Бугара.

У првом случају биле би швапске и мађарске новине свечано изјавиле, да Срби, а с њима Југословени, нијесу достојни боље будућности, па би се с нама поступало, као с рођеним робовима; у другоме случају пак, Србија скучена са свију страна, потиснута, без изласка на море, угрожена не само од Бугара, већ и од других „врагова“, била би сав свој сјај и своју отпорну снагу коначно изгубила.

Бугарска, сатурирана старим и новим претјераним стечевинама, не само што не би имала по нас Југословене никакве важности, већ би постала историјском пријетњом нашој љепшој будућности. Ово каже здрав политички разум, и не обзирући се на то, што би се Бугарска, да одржи своју хегемонију на Балкану, морала ослонити на њемачку нама одурну и непријатељску силу. То је показала и у задње вријеме, кад се је „цар“ Фердинанд за стално надао, да ће Србе и Грке хаметом уништити и с тога стао предходно да кокетира с нашим душманима.

Мени се, као Хрвату чини, иза како сам доживио, да су се Срби поново афирмирали као неодолјиви јунаци, да ме сунце грије са четири стране. Куманово је доиста сјајна страница наше народне палингенезе; но држим да је још сјајнија она страница, која се зове побједа српска на Брегалници. На Куманову је уништена турска вишевијековна бруталност; на Брегалници коначно је утопљена швапско-бугарска гразивост. С тога, из дна мог хрватског срца кличем. Ура!

По листовима

Против Бугара

Париски лист „Paris-Midi“ доноси овај чланак: „Избио је рат и он ће довести до потпуног пораза Бугарске, која је то двоструко заслужила!

Она га је најприје заслужила због своје издаје према Србима. Кад је Аустрија — нека сва крв падне на њену главу — интервенисала да затвори излаз херојској Србији, да изађе на Јадранско Море, која је то већ била и успјела, Бугарска је била дужна, по свима људским и божанским законима, да Србији исто онако укаже незаинтересовану помоћ, какву је Србија великодушно указала Бугарској на Једрену.

Цар Фердинанд је налазио да ће вјештије учинити ако прода бечком кабинету своју неутралност за добре услуге које би јој Беч могао указати у овом тренутку у сукобу са Румунијом. Србија, напуштена, морала је да уступи. Све је то било корисно за неуморног кнеза, која тежи за хегемонијом балканском: Србија би била слаба, Румунија би била ућукана.

На његову несрећу, изгубивши српско пријатељство, он је изгубио једног природног савезника, са којим би могао да се успротиви и Грцима за Солун и Румунија за Силистрију. У овом тренутку Бугарска је на Балкану опколјена самим непријатељима. У Букурешту страховање, у Грчкој ривалство а у Србији гњев склопили су завјеру против Бугарске, сувише јаке и сувише перфидне. Садашњи рат, за кратко вријеме, постао је по њу фаталан.

Бугарска га је убрзала својим недопуштеним испадом из пошљедње недјеље. Она је гледала да се докопа спорних

